

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA
BEZPIECZEŃSTWO A SYSTEM WARTOŚCI
(Drohiczyn, 7-9 września 2009)

W dniach od 07 do 09 września 2009 roku w Drohiczynie odbywała się międzynarodowa konferencja poświęcona zagadnieniu systemu wartości. Jej celem było podjęcie refleksji nad miejscem wartości w życiu człowieka oraz ukazanie relacji, jakie zachodzą między przyjmowanym systemem wartości a poczuciem bezpieczeństwa. Potrzeba bezpieczeństwa jest jedną z podstawowych potrzeb człowieka, bez której trudno mówić o jego właściwym rozwoju oraz pełnym przeżywaniu własnego człowieczeństwa. Realizacja tego pragnienia jest dziś zagrożona z powodu ogólnego zachwiania rozumienia wartości. Człowiek współczesny odrzuca wartości, uważając, że są one czynnikami ograniczającymi jego funkcjonowanie w wolności. Tymczasem, „wyzwolony” z wartości, traci też poczucie bezpieczeństwa.

Konferencja została zorganizowana przez Drohiczyńskie Towarzystwo Naukowe, Akademię Podlaską oraz Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Otwarcia konferencji dokonał J.M. Rektor Akademii Podlaskiej prof. dr hab. Antoni Jówko oraz J.E. bp dr Antoni Dydycz – ordynariusz diecezji drohiczyńskiej. Na początku wystąpił i przywitał wszystkich gości Prezydent Miasta Siedlce – mgr Wojciech Kudelski, burmistrz Drohiczyna – mgr inż. Wojciech Borzyma, dziekan Wydziału Humanistycznego Akademii Podlaskiej oraz rektor Wyższego Seminarium Duchownego w Drohiczynie – prof. dr hab. Tadeusz Syczewski. Dokonano także prezentacji „Drohiczynskiego Przeglądu Naukowego”, a następnie odbył się wernisaż obrazów Joanny Niemirskiej.

Zagadnienie systemu wartości jest nie tylko trudne do uchwycenia, ale również nietatwo poddaje się badaniu empirycznemu. Dlatego warto zastanawiać się nad tym zagadnieniem, zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i empirycznym, by umieć pomóc współczesnemu człowiekowi, który bardzo często boryka się z tym problemem w swoim życiu. Konferencja obejmowała obrady plenarne oraz wystąpienia w trzech sekcjach (filozofia i socjologia, politologia i edukacja). W obradach plenarnych było osiem wystąpień, a w sekcjach po około 15 wystąpień.

Obradom plenarnym przewodniczył ks. prof. dr hab. Edward Jarmoch, który wprowadzał w poszczególne wystąpienia i koordynował całość. Pierwszym wystąpieniem był referat prof. Dra hab. Iwana Akinczyca z Uniwersytetu w Brześciu na temat: *Pedagogia pokoju a system*

wartości. Przedstawił on przekrojowo, jak – w perspektywie systemu wartości – kształtuje się rozumienie pokoju w doktrynie różnych wyznań religijnych. Szczególną uwagę poświęcił myśli chrześcijańskiej. W swej refleksji opierał się przede wszystkim na oficjalnych dokumentach Kościoła i nauczaniu Jana Pawła II. Między innymi, zwrócił uwagę, że pojęcie pokoju współistnieje z pojęciami miłości i miłosierdzia. W drugim wystąpieniu, zatytułowanym *Sprawiedliwość w polityce dla egzystencji i rozwoju człowieka*, zaprezentowanym przez prof. dra hab. Bogumiła Barta z Uniwersytetu Gdańskiego, dało się zauważyć, jak istotna – dla pełnego rozwoju człowieka – jest sprawiedliwość. Bez niej nie tylko gubi się on w swojej egzystencji, ale czuje się oszukiwany, co nie pozwala mu się w pełni rozwijać. Człowiek, akceptując swoją egzystencję i to wszystko, co jest z nią związane, pragnie jednocześnie, by jego życie opierało się na sprawiedliwości. Szczególne miejsce zajmuje pojęcie sprawiedliwości w polityce, i choć – jak widać na wielu przykładach – zatraciło ono dzisiaj znaczenie, to należy je kultywować, by ludzkość zdołała, opierając się na sprawiedliwości, budować świat pełen wolności i odpowiedzialności.

Temat kolejnego wystąpienia brzmiał: *Nauka wolna od wartości – groźna utopia współczesnej kultury* i został zaprezentowany przez dr hab. Agnieszkę Lekką-Kowalik z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Nie od dziś wiadomo, że coraz więcej środowisk współczesnego świata lansuje pogląd, w którym ma dominować pewnego rodzaju świadomość *value-free*. Wolność w tym kontekście, to subiektywne widzenie systemu wartości, który jest zależny tylko i wyłącznie od podmiotu. To przyjęcie takiego systemu wartości, który nie będzie „przeszkadzał” człowiekowi w realizacji jego zamierzeń i jego wizji świata. Takie podejście jest owocem przeświadczenia, że wszystko, co ogranicza ludzkie wybory (w tym także wartości, które – z natury swojej – implikują powinność), hamuje jego rozwój. Groźnym przejawem współczesności jest także to, że człowiek manipuluje wartościami i wykorzystuje je do realizacji własnych egoistycznych pojętych celów. Bardzo często same wartości odziera się z konotacji intelektualnej czy emocjonalnej, ponieważ ich uznanie oznaczałoby, że to człowiek powinien przyjąć wartości, a nie nimi sterować. Doświadczenie uczy jednak, że w płaszczyźnie intuicyjnej, jak również intelektualnej, wartości są, albo ich nie ma wcale.

Dr hab. Witold Nowak z Uniwersytetu Rzeszowskiego zaprezentował temat *Myślenie utopijne – próba analizy*. Wystąpienie miało charakter historycznego dyskursu, w którym autor ukazał skłonności do tworzenia wizji alternatywnego społeczeństwa doskonałego. Przyznał, że już same założenia takiego systemu skazują go na pozostanie w sferze utopii. Z kolei, Pani prof. dr hab. Maria Cieślarczyk z Akademii Podlaskiej, w swoim wystąpieniu pt., *Miejsce i rola kategorii ‘wartość’ w teoretycznym i empirycznym modelu kultury bezpieczeństwa*, mówiła o tym, jak ważną sprawą – dla kultury bezpieczeństwa – jest przyjęcie określonego systemu wartości. Człowiek bez takiego systemu gubi się w swojej egzystencji i trudno jest mu odnaleźć punkty odniesienia pozwalające na funkcjonowanie w społeczeństwie. Ostatnim prelegentem był prof. dr hab. Ryszard Rosa z Akademii Podlaskiej. Temat jego wystąpienia brzmiał *Godność i prawa człowieka w procesie humanizacji i demokratyzacji edukacji (refleksje filozoficzne i pedagogiczne)*. Wystąpienie było bardzo interesujące i głęboko humanistyczne. Profesor pokazał, że w dobie demokratyzacji edukacji i szeroko rozumianej humanizacji nie można zgubić tego, co najistotniejsze w procesie wychowania człowieka, mianowicie jego indywidualnej godności. Przy tym, bowiem, jak wiele dzisiejszy człowiek chce mieć praw, należy zauważyć, że prawa te, choć są mu przynależne, mogą także blokować jego prawidłowy rozwój, a czasami nawet go zatrzymać. Obrady plenarne zakończyła ogólna dyskusja, w czasie której podkreślano potrzebę prowadzenia refleksji nad zagadnieniami wartości w różnych gremiach naukowych, począwszy od nauk humanistycznych, a kończąc na ścisłych, by nie zgubić istoty i siły, jaką niesie w sobie samo pojęcie „wartość”.

Drugi dzień konferencji był poświęcony obradom w poszczególnych sekcjach, w których pod różnym kątem rozpatrywano główne zagadnienie konferencji wprost wypływające z jej tematu. Sekcji politologicznej przewodniczyła dr Izabela Aldona Trzpił. W ramach prac tej sekcji

znalazły się m.in. następujące wystąpienia: *Istota kategorii bezpieczeństwa z punktu widzenia wartości* (dr Jerzy Stańczyk, Akademia Podlaska w Siedlcach INS), *Bezpieczeństwo społeczne w różnych ujęciach teorii polityki* (dr Sławomir Zalewski, Akademia Podlaska w Siedlcach INS), *Bezpieczeństwo społeczne jako wartość i dylemat współczesnej polityki społecznej* (dr Izabela Aldona Trzpił, Akademia Podlaska w Siedlcach INS), *Rodzina kolebką wartości* (ks. prof. Edward Jarmoch, Akademia Podlaska w Siedlcach INS), *Migracje międzynarodowe destabilizatorem bezpieczeństwa społecznego – próba oglądana przykładzie Królestwa Niderlandów* (dr Violetta Gul-Rechlewicz, Akademia Podlaska w Siedlcach INS), *Realizacja prawa - analiza aksjologiczna* (doc. Nikolaï Aleksandrowicz Piotrowski, Uniwersytet w Brześciu), *Prawne aspekty redukujące wartość bezpieczeństwa państwa* (asyst. Aleksander Sergejewicz Komarczuk, Uniwersytet w Brześciu), *Wpływ stereotypów na kształtowanie ról kobiet i mężczyzn w społeczeństwie* (mgr Magdalena Lesińska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), *W kierunku społeczeństwa konsumpcyjnego? Wartości polskiej młodzieży w warunkach pluralizmu kulturowego* (mgr Katarzyna Ukłańska, Akademia Podlaska w Siedlcach).

Uczestnicy tej sekcji zwrócili uwagę, że we współczesnym świecie nastąpił wzrost zagrożeń wynikających poniekąd z gwałtownego przyśpieszenia i rozszerzenia procesów globalizacyjnych. Zarówno pojedynczy człowiek, jak i całe społeczeństwa, czy to w skali lokalnej, regionalnej czy narodowej, poszukują poczucia bezpieczeństwa. Potrzeba ta jest bardzo mocno wpisana w strukturę osobowości człowieka i zajmuje istotne miejsce obok innych potrzeb, takich jak miłość czy opiekuńczość. Uczestnicy konferencji wyrazili przekonanie, że potrzeba bezpieczeństwa może być zaspokojona wówczas, gdy społeczności będą respektowały jakiś system wartości. To właśnie posiadanie systemu wartości przez człowieka i społeczeństwa może uchronić przed lękiem i utratą bezpieczeństwa nie tylko w relacjach lokalnych, ale nawet stosunkach międzynarodowych.

Sekcji filozofii i socjologii przewodniczył dr hab. Robert T. Ptaszek. Istnienie takiej sekcji potwierdza, że problematyka wartości jest przedmiotem refleksji wielu różnych dyscyplin naukowych. Uczestnicy tej grupy pochylali się nad zagadnieniami tych wartości powszechnie istniejących w życiu, które stają się odniesieniem zarówno dla sytuacji indywidualno-egzystencjalnych, jak i społecznych. Oto kilka wystąpień w tej sekcji: *Strategia współdziałania mniejszości etnicznej w wielonarodowych organizacjach* (prof. dr hab. Wasilij Stepanowicz, Uniwersytet w Brześciu), *Wartość życia: problemy i doświadczenia w środowisku studenckim* (doc. Elena Grygorowicz, Uniwersytet w Brześciu), *Praca ludzka jako nakaz tworzenia kultury w służbie bezpieczeństwa człowieka* (ks. dr Dariusz Pater, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), *Poszukiwanie wartości osoby w perspektywie chrześcijańskiego Zachodu i Wschodu jako jedna z dróg do pokojowego współistnienia* (dr Danuta Ługowska, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), *Suwerenność człowieka w kontekście globalizacji: szanse i zagrożenia* (ks. dr Paweł Tarasiewicz, Katolicki Uniwersytet Lubelski), *Styl życia jako urzeczywistnienie wartości* (mgr Wojciech Klimski, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), *Problematyka zmian klimatu a prawa człowieka* (mgr Małgorzata Kaniewska, Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi).

Sekcji edukacyjnej przewodniczył dr Andrzej W. Świdorski. Problematyka wartości w kontekście wychowania i edukacji jest szeroko omawiana zarówno z punktu widzenia pedagogicznego, jak i psychologicznego. Posiadanie systemu wartości rozumiane jest jako poczucie bezpieczeństwa, budowanie swojej trwałej i odpowiedzialnej osobowości, rozwijanie się ku pełnej dojrzałości. W sekcji tej zaprezentowano bardzo wiele tematów poruszających zagadnienia z bogatej problematyki konferencji. Oto niektóre z nich: *Wprowadzenie do problematyki wartości* (prof. dr hab. Jerzy Kunikowski, Akademia Podlaska INS), *Aksjologiczny wymiar sztuki w społeczeństwie XXI wieku* (dr Adam Adamski, Uniwersytet Śląski), *Analiza orientacji wartościującej w perspektywie wykładowców i studentów* (doc. A. W. Klimowicz, Uniwersytet w Brześciu), *Podmiotowy wymiar wychowania i edukacji w perspektywie pedagogiki humanistycznej* (dr Andrzej Gołę-

biowski, Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi), *Idea podmiotowości uczniów w procesie kształcenia* (mgr Dorota Zbrozczyk, Politechnika Radomska), *Konieczność i potrzeba wartości w procesie wychowania* (ks. dr Dariusz Buksik, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), *Kształtowanie świadomości ekologicznej z wykorzystaniem wybranych wartości chrześcijańskich* (ks. dr Antoni Skowroński, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), *Edukacja prośrodowiskowa jako czynnik budujący kulturę ekologiczną* (mgr Agnieszka Klimska, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), *Edukacja jako proces kształtujący wartości ekologiczne* (mgr Marcin Klimski, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), *Modelowanie wiedzy na temat bezpieczeństwa na lekcjach filozofii i etyki* (dr Wanda Kamińska, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie).

Całość konferencji zakończył panel dyskusyjny zatytułowany *Wartości i autorytet*, któremu przewodniczył ks. prof. dr hab. Edward Jarmoch. Panel wpisał się w interdyscyplinarne dyskusje nad zagadnieniem poczucia bezpieczeństwa w kontekście posiadanego systemu wartości. Ubogacająca i ciekawa dyskusja różnych środowisk naukowych mogła pobudzić do dalszych rozważań, nowych spojrzeń czy też konstruowania nowych teorii. Myślę, że każda refleksja nad wartościami pozwala uświadomić, że człowiek wartościami żyje, ich poszukuje i buduje swoją egzystencję w oparciu o ich system.

Ks. Dariusz Buksik SDB
UKSW, Warszawa